

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΟΛΟΣ ΣΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ 1912-1913

Αφιέρωμα στην επέτειο των 100 χρόνων
από την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων

Γράφει ο Χαράλαμπος Μαβίδης
Μέλος του Δ.Σ. της ΦΕΑ

1912-2012. Ένας αιώνας από την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων. Μια ένδοξη περίοδος της Ελληνικής Ιστορίας. Μια λαμπρή επέτειος, κυρίως από το γεγονός ότι αυξήθηκε το δυναμικό της πατρίδας μας τόσο σε έκταση όσο και σε πληθυσμό, και δημιουργήθηκαν καλύτερες συνθήκες για κοινωνική, πολιτική και οικονομική ανάπτυξη.

Τον Οκτώβριο του 1912 οι Βαλκανικές χώρες έστειλαν στην Τουρκία τελεσίγραφο, με το οποίο ζητούσαν τη διασφάλιση της αυτονομίας των εθνικών μειονοτήτων που ζούσαν στο έδαφός της. Η Τουρκία απέρριψε το

Ο Ελληνικός στόλος ανέλαβε δράση από την πρώτη ημέρα του πολέμου.

Από τις 6 Οκτωβρίου έως τις 20 Δεκεμβρίου του 1912 αγήματα του στόλου απελευθέρωσαν όλα σχεδόν τα νησιά του ανα-

Εικ.1. Το θωρηκτόν καταδρομικόν «Γ. ΑΒΕΡΩΦ».

τελεσίγραφο αυτό και άρχισε η σύγκρουση.

Στις 5 Οκτωβρίου 1912 έφτασε στην Αθήνα η πρώτη είδηση για την έναρξη του πολέμου των Βαλκανικών συμμαχών κατά της Τουρκίας.

τολικού και βόρειου Αιγαίου.

Οι μεγαλύτερες επιτυχίες του Ελληνικού ναυτικού σημειώθηκαν στις 3 Δεκεμβρίου του 1912 και στις 5 Ιανουαρίου του 1913, όταν ο Ελληνικός στόλος κατανίκησε τον

τουρκικό στη ναυμαχία της Έλλης και στη ναυμαχία της Λήμνου, με αποτέλεσμα οι Τούρκοι να μη ξαναβγούν στο Αιγαίο πέλαγος.

Τα πλοία που απάρτιζαν τον Ελληνικό στόλο στους Βαλκανικούς πολέμους ήταν:

α) Τέσσερα (4) θωρηκτά : Το Γ. Αβέρωφ (εικ. 1), 10.000 τόνων, με μήκος 130 μ. και οπλισμό 12 πυροβόλα, 16 ταχυβόλα και 3 торπιлоβλητικούς σωλήνες. Τα Ψαρά, Ύδρα και Σπέτσες, των 4.700 τόνων, με μήκος 101 μ. και οπλισμό 3 πυροβόλα και 13 ταχυβόλα.

β) Δεκατέσσερα (14) αντιτορπιλικά : Το Λέων, το Πάνθηρ, το Αετός και το Ιέραξ, με εκτόπισμα 1.055 τόνους, μήκος 98 μ. και ταχύτητα 32 μίλια τη ώρα, 4 торπιлоβλητικούς σωλήνες και 4 ταχυβόλα. Το Νέα Γενεά και το Κεραυνός, με εκτόπισμα 570 τόνους, μήκος 71 μ. και οπλισμό 4 ταχυβόλα και 2 торπιлоβλητικούς σωλήνες. Τα Νίκη, Δόξα, Βέλος και Ασπίς, με εκτόπισμα 355 τόνους, μήκος 67,50 μ. και οπλισμό 2 ταχυβόλα και 2 торπιлоβλητικούς σωλήνες. Τα Θύελλα, Ναυκρατούσα, Λόγχη και Σφενδόνη, με εκτόπισμα 355 τόνους, μήκος 67 μ. και οπλισμό 2 ταχυβόλα και 2 торπιлоβλητικούς σωλήνες.

γ) Πέντε (5) торπιлоβόλα : Τα υπ' αριθ. 11,12,14,15 και 16, των 85 τόνων και μήκους 36 μ.

δ) Ένα (1) καταδυόμενο: Το Δελφίν, 310 τόνων.

ε) Δύο (2) ατμοβάριδες (μεγάλες κανονιοφόροι): Οι Άκτιον και Αμβρακία, 450 τόνων.

στ) Τέσσερις (4) κανονιοφόροι : Οι Α,Β,Γ και Δ, των 54 τόνων.

ζ) Τέσσερις (4) ατμομυοδρόμωνες (πλοία με 3 κατάρτια και ατμομηχανή): Τα Αλφειός, Πηνειός, Αχελώος και Ευρώτας, 420 τόνων, η) Ένα (1) торπιлоφόρο: Το Κανάρης, 870 τόνων και

θ) Δύο (2) οπλιταγωγά: Τα Κρήτη και Σφακτηρία (εικ. 2).

Ο ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ.

Ο Ελληνικός στόλος αποπλέοντας από το Φάληρο στις 5 Οκτωβρίου 1912 έπαιρνε μαζί του μεγάλο και βαρύ φορτίο για τις ελπίδες του Ελληνικού λαού. Ο Ελληνικός στόλος ήταν εκείνος που κράτησε αδρανείς και αχρησιμοποίητες τις τουρκικές εφεδρείες στα λιμάνια της

Μικράς Ασίας, τόσο απαραίτητες για τους Οθωμανούς στην κρίσιμη περίοδο του πρώτου Βαλκανικού Πολέμου.

Η προοπτική της απόκτησης του «Γ. Αβέρωφ», δημιουργήσε πατριωτική ευφορία μεταξύ των Ελλήνων. Το πλοίο κατελκύστηκε με

μεγάλη επισημότητα στις 27 Φεβρουαρίου 1910. Πριν καταπλεύσει στην Ελλάδα διατάχθηκε να πλεύσει στην Αγγλία για να λάβει μέρος στην τελετή της στέψης του Γεωργίου Ε'. Κατά την είσοδο στο λιμάνι του Πλύμουθ προσέκρουσε σε ύφαλο με αποτέλεσμα να υποστεί μικρή βλάβη. Το γεγονός αυτό και η απειθαρχία του πληρώματος του Αβέρωφ που ακολούθησε, υπήρξαν η αφορμή για τη σύνδεση του ονόματος του Παύλου Κουντουριώτη με το θωρηκτό.

Μετά από τις περιπέτειες αυτές το Αβέρωφ κατέπλευσε τελικά πανηγυρικά στον όρμο του Φαλήρου την 1 Σεπτεμβρίου

Εικ. 2. Ελληνικός στόλος. Μοίρα Αιγαίου.

Εικ. 3. Παύλος Κουντουριώτης, Αρχηγός Στόλου Αιγαίου.

1911. Έλαβε μέρος στις ετήσιες μεγάλες ναυτικές ασκήσεις στην περιοχή του Βόλου στα τέλη του Μαΐου 1912, ως ναυαρχίδα του Ελληνικού Στόλου με Κυβερνήτη τον Πέτρο Γκίνη. Τότε ο Κουντουριώτης είχε βαθμό Πλωτάρχη και ήταν σε δυσμενή και μη μάχιμη θέση όντας υπασπιστής του Βασιλέα Γεωργίου Α΄.

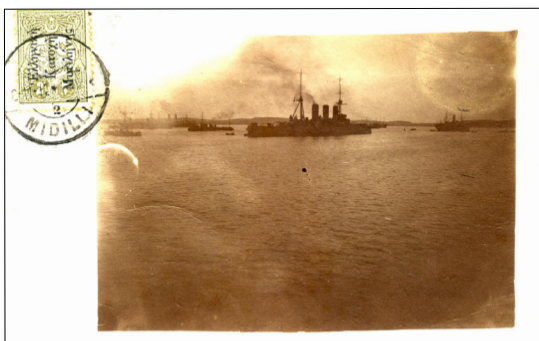
Στις 8 Αυγούστου 1912 ο Ελευθέριος Βενιζέλος αντικατέστησε τον αρχηγό του Ναυτικού Επιτελείου Πέτρο Γκίνη, διορίζοντας στη θέση του τον Παύλο

Εικ. 4. Ο Ελληνικός στόλος στη Μυτιλήνη κατά την ημέρα της κατοχής.

Κουντουριώτη, στον οποίο έδωσε αμέσως άδεια, επειδή δεν είχε καλές σχέσεις με τον Υπουργό Ναυτικών Νικόλαο Στρατή. Έτσι τη θέση του Αρχηγού του Ναυτικού Επιτελείου ανέλαβε ο αντιπλοίαρχος Σοφοκλής Δούσμανης. Εν όψει του επερχόμενου πολέμου, στις 16 Σεπτεμβρίου ανακλήθηκε από την άδεια ο Παύλος Κουντουριώτης και τοποθετήθηκε Αρχηγός Στόλου του Αιγαίου, ο πλοίαρχος Πέτρος Γκίνης τοποθετήθηκε Αρχηγός Μοίρας Αιγαίου και ο αντιπλοίαρχος Σοφοκλής Δούσμανης Κυβερνήτης του θωρηκτού Αβέρωφ.

Η κήρυξη του πολέμου στις 5 Οκτωβρίου 1912 αναγγέλθηκε στα πλοία, που βρίσκονταν στο Φαληρικό όρμο, το πρωί της ίδιας ημέρας, σε επίσημη τελετή στην οποία παρέστησαν ο Βασιλιάς Γεώργιος Α΄,

Εικ. 5. Καρτ ποστάλ με το θωρηκτό «Γ. Αβέρωφ» και με γραμματόσημο με επισήμανση «Ελληνική Κατοχή Μυτιλήνης».

ο Πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος και ο Υπουργός Ναυτικών Νικόλαος Στρατής. Στη διάρκεια της τελετής αναγνώσθηκε το διάταγμα προαγωγής του Παύλου Κουντουριώτη σε Υποναύαρχο και ο Γεώργιος Α΄ επιθεώρησε το θωρηκτό Αβέρωφ (εικ. 3).

Με μεγάλο ενθουσιασμό ο στόλος του Αιγαίου απέπλευσε με προορισμό τη Λήμνο στην οποία έφθασε στη 01.00 το πρωί της 6ης Οκτωβρίου 1912. Η κατάληψη της Λήμνου ολοκληρώθηκε χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα το απόγευμα της 8ης

Οκτωβρίου από μια διλοχία πεζικού υπό τον λοχαγό Ιωάννη Κονταράτο.

Μέσα στον Οκτώβριο ο στόλος κατέλαβε χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες τη Θάσο, τον Άγιο Ευστράτιο, την Ίμβρο, τη Σαμοθράκη και την Τένεδο. Το επόμενο μήνα Νοέμβριο κατελήφθησαν το Άγιο Όρος και η Ικαρία. Αντίθετα, δυσκολίες συνάντησαν οι Ελληνικές δυνάμεις στη Λέσβο και τη Χίο. κυρίως στη δεύτερη. Και στα δύο νησιά στάθμευαν ισχυρές τουρκικές φρουρές, που αντιστάθηκαν στην Ελληνική απόβαση. Η κατάληψη των νησιών ολοκληρώθηκε, αφού στη Λέσβο οι επιχειρήσεις κράτησαν πέντε μέρες (8-12 Νοεμβρίου 1912) και στη Χίο πάνω από ένα μήνα (12/11-20/12/1912) (εικόνες 4-5).

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΣ (3 Δεκεμβρίου 1912).

Στις 15.00 της 1ης Σεπτεμβρίου 1912, μετά από δοκιμαστική έξοδο του «Μετζητιέ» και τριών αντιτορπιλικών από τα Στενά των Δαρδανελίων, ο Κουντουριώτης διέταξε να αποπλεύσουν τα Ελληνικά πλοία που βρίσκονταν στο Μούδρο της Λήμνου, 4 θωρηκτά και τα 4 ανιχνευτικά, για να εκτελέσουν περιπολία στο χώρο από τη Σαμοθράκη μέχρι τα Στενά. Το πρωί της 1ης Δεκεμβρίου 1912 το «Σφενδό-

νη» περιπολώνοντας έξω από το ακρωτήριο της Έλλης (πλησίον των Στενών των Δαρδανελίων) αντελήφθη τουρκικό αντιτορπιλικό, κατά

του οποίου έρριψε οβίδες. Το ίδιο και το παραπλέον «Λόγχη». Κατά των Ελληνικών πλοίων απάντησαν τα παράκτια πυροβολεία των Τούρκων (εικ. 6).

Μέχρι τις 3 Δεκεμβρίου ο Ελληνικός στόλος συνέχιζε την περιπολία του χωρίς αποτέλεσμα. Στις

08.00 το πρωί της 3ης Δεκεμβρίου και ενώ ο Ελληνικός στόλος βρισκόταν στις ανατολικές ακτές της Ίμβρου, στο ύψος των Δαρδανελίων, πλέοντας με κατεύθυνση από βορρά προς νότο, ο Τουρκικός στόλος εμφανίστηκε στην έξοδο των Στενών. Προπορευόταν το «Μετζητιέ» συνοδευόμενο από 3 αντιτορπιλικά και ακολουθούσαν τα 4 τουρκικά θωρηκτά. Κατευθύνθηκαν βόρεια παραπλέοντας στην ακτή του Ελλησπόντου. Το «Μετζητιέ» και 8 αντιτορπιλικά έμειναν κοντά στην έξο-

δο των Στενών. Ο Ελληνικός θωρηκτός στόλος ανέστρεψε την πορεία του και στράφηκε βόρεια σε συγκλίνοια πορεία με την εχθρική γραμμή. Τα Ελληνικά θωρηκτά έπλεαν με την εξής σειρά : «Αβέρωφ» (ναυαρχίδα), «Σπέτσες», «Ύδρα», «Ψαρά». Το «Αβέ-

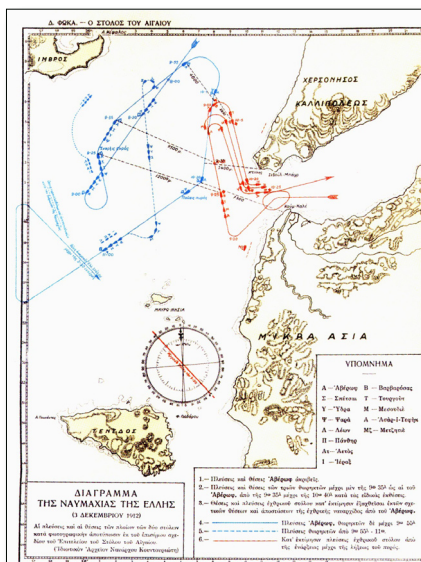
ρωφ» συγκροτούσε την Α' Μοίρα και τα υπόλοιπα θωρηκτά την Β' Μοίρα με Μοίραρχο τον Πέτρο Γκίνη (εικ. 7).

Εικ. 6. Η «Λόγχη» περιπολεί προ των Δαρδανελίων.

Εικ. 7. Καρτ ποστάλ.
Η Μεγάλη Ναυμαχία των Δαρδανελίων.

Εικ. 8. Διάγραμμα της Ναυμαχίας της Έλλης.

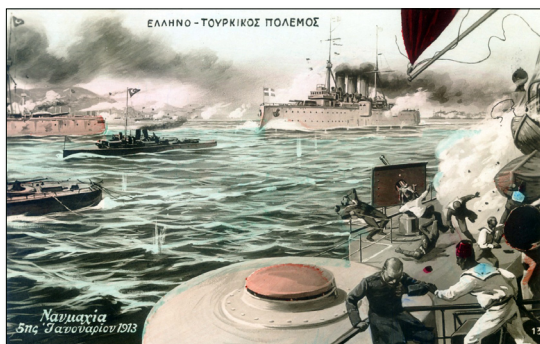
Τα ανιχνευτικά παρατάχθηκαν 1.000 μέτρα αριστερά των θωρηκτών έχοντας εντολή να επιτεθούν πρώτα εναντίον των «Μετζητιέ» και «Χαμηδιέ» ή εναντίον του τορπιλικού στόλου. Στις 08.55 ο Ναύαρχος απηύθυνε στα Ελληνικά πλοία το παρακάτω σήμα: «Με την δύναμιν του Θεού και τας ευχάς του Βασιλέως μας και εν ονόματι του δικαίου πλέω μεθ' ορμής ακαθέκτου και με την πεποίθησιν προς την νίκην εναντίον εχθρού του γένους» (Εικ. 8, Διάγραμμα).

Στις 09.22 τα τουρκικά θωρηκτά άνοιξαν πυρ από απόσταση 12.000 μέτρων και 3 λεπτά αργότερα απάντησαν τα Ελληνικά από απόσταση 11.400 μέτρων. Η ανταλλαγή πυρών συνεχιζόταν για 10 λεπτά με τους αντιπάλους στόλους να μειώνουν την μεταξύ τους απόσταση. Στις 03.35 το «Αβέρωφ» ύψωσε το σήμα «Ζ», ότι δηλ. καθιστά την κίνησή του ανεξάρτητη και αύξησε την ταχύτητά του στα 18 μίλια εφαρμόζοντας το σχέδιο αποχώρησης από τα υπόλοιπα θωρηκτά. Στις 09.55 το «Αβέρωφ» βρισκόνταν στο μέγιστο της κίνησής του προς βορρά και η απόστασή του από την Τουρκική Ναυαρχίδα είχε πλέον μει-

ωθεί στα 4.600 μέτρα. Τότε πραγματοποιήσε στροφή δεξιά και κατευθύνθηκε νότια σε ευθεία πορεία εναντίον της Τουρκικής Ναυαρχίδας. Η κίνηση του Αβέρωφ προκάλεσε πανικό στον Αρχηγό του Τουρκικού στόλου Ραμίζ Ναμάν Μπέη, που αντιλαμβανόμενος τον κίνδυνο να βρεθεί εντός δύο πυρών, πραγματοποίησε στροφή 180 μοιρών δεξιά και διέταξε την επιστροφή του στόλου του στα Στενά. Τη στροφή του «Βαρβαρόσα» ακολούθησαν πανικόβλητα και τα υπόλοιπα θωρηκτά του τουρκικού στόλου, που ήδη κλονίζονταν από τα πυρά των Ελληνικών θωρηκτών. Ο πανικός επέφερε πλήρη αταξία στην τουρκική γραμμή του στόλου, στα «Μεσουδιέ» και «Ασάρ-Ι-Τεφίκ», που βρισκόνταν στο τέλος της τουρκικής γραμμής. Το «Αβέρωφ» εκμεταλλευόμενο τη μεγάλη του ταχύτητα καταδίωξε τα τουρκικά θωρηκτά και στις 10.05 τα πλησίασε σε απόσταση 2.850 μέτρων. Η ναυμαχία τέλειωσε στις 10.25, όταν ο τουρκικός στόλος κατόρθωσε να εισέλθει στα Στενά των Δαρδανελίων καταδιωκόμενος από το Αβέρωφ.

Στις 10.30 της ίδιας μέρας, 3/12/1912, έληξε η ναυμαχία των δύο στόλων.

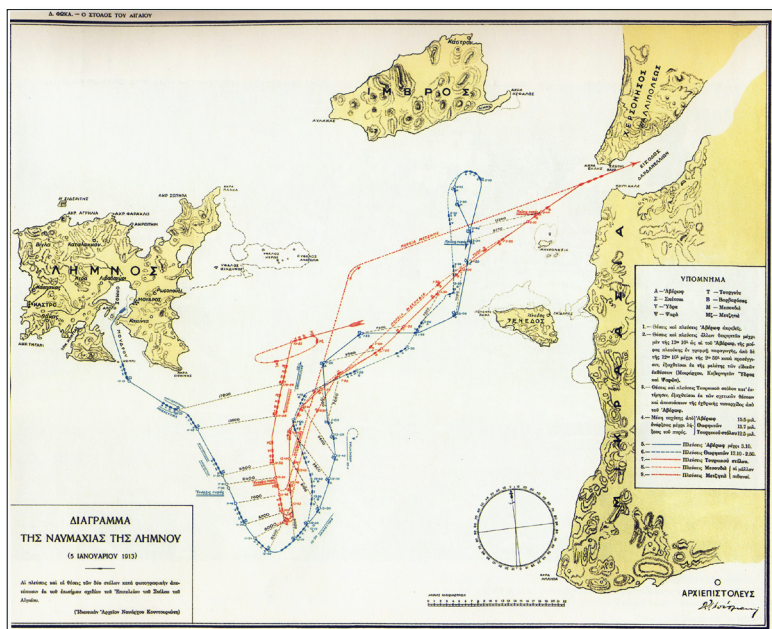
Το ηθικό των Ελλήνων ναυτών ήταν ακμαιότατο, όπως φαίνεται στην έκθεση του ανθυποπλοιάρχου Αλέξανδρου Σακελλαρίου, διοικητή του δεξιού πρωραίου πύργου των 190 χιλ., στην οποία αναφέρονται χαρακτηριστικά τα εξής: «Δεν ευρίσκω λέξεις όπως εκφράσω τον ενθουσιασμόν και την ψυχραιμίαν άπαντος του προσωπικού του

Εικ. 9. Καρτ ποστάλ. Η Ναυμαχία της Λήμνου.

πύργου, υποδεχομένου διά ζητωκραυγών εκάστην επιτυχή βολήν αγγελλομένην παρά του υποκελευστού σκοπευτού».

Ο Ελληνικός στόλος μετά από περιπολία μπροστά στα Στενά των Δαρδανελίων επέστρεψε στο Μούδρο το απόγευμα της 3ης Ιανουαρίου χωρίς να συναντήσει εχθρικό

Εικ.10. Διάγραμμα της Ναυμαχίας της Λήμνου.

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΛΗΜΝΟΥ (5 Ιανουαρίου 1913) (εικ. 9)

Αμέσως μετά την ναυμαχία της Έλλης ο τουρκικός στόλος ετοιμάστηκε εντατικά για δεύτερη έξοδο στο Αιγαίο. Σημαντικότερο γεγονός της περιόδου ήταν η απόπειρα αντιπερισπασμού, που επιχείρησαν οι Τούρκοι με την έξοδο του «Χαμηδιέ» την νύχτα της 1ης Ιανουαρίου 1913. Το τουρκικό καταδρομικό εκμεταλλευόμενο τις πολύ άσχημες καιρικές συνθήκες ξέφυγε από τα περιπολούντα Ελληνικά πλοία και βρέθηκε στις 11.30 της 2ας Ιανουαρίου στην είσοδο του λιμανιού της Σύρου, όπου βομβάρδισε το εύδρομο «Μακεδονία», επίτακτο οπλιταγωγό και πλωτό νοσοκομείο, που βρισκόταν εκεί για επισκευή.

πλοίο. Ωστόσο στις 20.00 της 4ης Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκε ανιχνευτική έξοδος του τουρκικού «Μετζητιέ» και ενός αντιτορπιλικού, ένδειξη ότι ο τουρκικός στόλος θα έβγαινε από τα Στενά το άλλο πρωί (εικ. 10, Διάγραμμα).

Πράγματι στις 08.25 το πρωί της 5ης Ιανουαρίου ο Τουρκικός στόλος πραγματοποίησε τη δεύτερη έξοδό του. Προπορευόταν το καταδρομικό «Μετζητιέ» και ακολουθούσαν τα 3 μεγαλύτερα θωρηκτά, «Βαρβαρόσα», «Τουργούτ» και «Μεσουδιέ» και 8 αντιτορπιλικά. Ο τουρκικός στόλος υπό την αρχηγία του Ραμίζ κατευθυνόταν δυτικά προς τη Λήμνο, πιστεύοντας ότι το μεγάλο μέρος του Ελληνικού στόλου και κυρίως το «Αβέρωφ» θα είχε σπεύσει να καταδιώξει το «Χαμηδιέ». Στο «Βαρβαρόσα», που ήταν και πάλι η

ναυαρχίδα του Τουρκικού στόλου, είχε υψωθεί η ιστορική σημαία του διάσημου πειρατή Βαρβαρόσα, τεραστίων διαστάσεων, που έκανε ιδιαίτερη εντύπωση στα Ελληνικά πληρώματα.

το ακρωτήριο Ειρήνη της Λήμνου και ανοιγόταν στο πέλαγος. Από βορειοανατολικά τον προσέγγιζαν τα αντιτορπιλικά «Λέων» και «Ασπίς», καταδιωκόμενα όμως από το τουρκικό «Μετζίτιέ». Το τουρκικό καταδρομικό,

Εικ. 11. Το Τορπιλοβόλο 11, που ανατίναξε στη Θεσσαλονίκη το τουρκικό θωρηκτό «ΦΕΤΙΧ – ΜΠΟΥΛΕΝΤ», και ο κυβερνήτης του υποπλοίαρχος Ν. Βότσης.

Στις 09.10 ο τουρκικός στόλος βρισκόταν βορειοανατολικά της Τενέδου, ενώ το «Μετζίτιέ», που προπορευόταν, καταδίωκε το ανιχνευτικό «Λέων» και το αντιτορπιλικό «Ασπίς», που περιπολούσαν στα Στενά.

Λίγο αργότερα της 09.05 ο Ελληνικός στόλος εξήλθε από το ορμητήριο του Μούδρου και κατευθύνθηκε νοτιοανατολικά. Τα πλοία του Ελληνικού στόλου σχημάτισαν 3 φάλαγγες. Τα θωρηκτά «Αβέρωφ», «Σπέτσες», «Ύδρα» και «Ψαρά» συγκροτούσαν τη μεσαία φάλαγγα. Τη δεξιά φάλαγγα αποτελούσαν τα ανιχνευτικά «Αετός» και «Ιέραξ» και την αριστερή τα αντιτορπιλικά «Σφενδόνη», «Ναυκρατούσα» και «Νίκη».

Στις 10.00 ο Παύλος Κουντουριώτης απηύθυνε το παρακάτω σήμα στα Ελληνικά πληρώματα : «Ο Ναύαρχος εύχεται καλήν ημέραν στα γενναία επιτελεία και πληρώματα».

Στις 10.20 ο Ελληνικός στόλος περνούσε

όταν αντίκρισε τον Ελληνικό στόλο, πραγματοποίησε στροφή 180 μοιρών και τάχθηκε στο τέλος της γραμμής των τουρκικών θωρηκτών. Σύμφωνα με το Ελληνικό σχέδιο μάχης το αντιτορπιλικό «Λέων» τάχθηκε επικεφαλής των ανιχνευτικών και το «Ασπίς» στο τέλος της γραμμής των αντιτορπιλικών.

Στις 11.34 ο τουρκικός στόλος άνοιξε πυρ από απόσταση 8.400 μέτρων. Τα πυρά του κατευθύνονταν κυρίως εναντίον του «Αβέρωφ», το οποίο απάντησε με ολόπλευρο πυρ της αριστερής πλευράς του, ενώ τα παλαιά θωρηκτά ακολούθησαν λίγο αργότερα.

Μετά την έναρξη του πυρός το τουρκικό «Μετζίτιέ» και τα τουρκικά αντιτορπιλικά έκαναν στροφή 180 μοιρών και κατευθύνθηκαν προς τα Στενά. Η αποτελεσματικότητα των Ελληνικών πυρών έθεσε γρήγορα εκτός μάχης τα τουρκικά θωρηκτά με πρώτο το «Μεσουδιέ». Στις 11.54 και ενώ η απόσταση

των δύο στόλων ήταν 6.000 μέτρα, ένα εκρηκτικό βλήμα των 270 χιλ. από το «Ύδρα» ή το «Ψαρά» έπεσε στο κεντρικό πυροβολείο του «Μεσουδιέ» προκαλώντας του μεγάλη πυρκαϊά. Στις 12.15 το «Μεσουδιέ» έπαψε να βάλει.

Μετά από αυτή την ναυμαχία ο Τουρκικός στόλος δεν τόλμησε να ξαναβγεί από τα Δαρδανέλια. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην πλήρη κυριαρχία της Ελλάδας στο Αιγαίο και στην ανατολική Μεσόγειο.

Η ναυμαχία αυτή ονομάστηκε της Λήμνου και υπήρξε η τελευταία που αποτόλμησε ο Τουρκικός στόλος. Στις 8 Ιανουαρίου το Υπουργικό Συμβούλιο της Τουρκίας ύστερα από την τελευταία ναυμαχία της Λήμνου αποφάσισε υπέρ της ειρήνης.

Στο διάστημα Ιουνίου - Ιουλίου 1913 διεξάγεται ο Ελληνοβουλγαρικός πόλεμος. Ο Ελληνικός στόλος με το «Αβέρωφ» περιπλέει τα παράλια της Μακεδονίας και Θράκης. Βομβαρδίζει εχθρικές θέσεις και συμβάλλει ουσιαστικά στον αγώνα του Έθνους.

Στις 5 Αυγούστου 1913 ο Ελληνικός στόλος με το δαφνοστεφανωμένο «Γ. Αβέρωφ» καταπλέει στο Φάληρο.

Σήμερα το πλοίο-μουσείο «Γ. Αβέρωφ» στην περιοχή του Φλοίσβου στο Παλαιό Φάληρο, αποτελεί μνημείο που τιμά αυτούς που υπηρέτησαν και έπεσαν στη διάρκεια της ένδοξης ιστορίας του.

Εκτός από τις παραπάνω συγκρούσεις των στόλων της Ελλάδας και της Τουρκίας, που έμειναν γνωστές ως οι ναυμαχίες της Έλλης και της Λήμνου, αξιοσημείωτα ήταν και άλλα δύο γεγονότα. Το πρώτο ήταν η βύθιση στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης του παλιού τουρκικού θωρηκτού «Φετίχ-ι-Μπουλέντ» από το торπιлобόλο «11» με κυβερνήτη τον υποπλοίαρχο Νικόλαο Βότση στις 19 Οκτωβρίου 1912 (εικ. 11). Το κατόρθωμα αυτό «μπορεί να μη διατάραξε την ισορροπία των δυνάμεων των αντιμαχόμενων στόλων», είχε όμως μεγάλη συμβολική σημασία και προκάλεσε ενθουσιασμό στην κοινή γνώμη. Το δεύτερο γεγονός ήταν ο εξαναγκασμός της τουρκικής κανονιοφόρου «Τρεμπιζόντ» σε

αυτοβύθιση από το торπιлобόλο «14» υπό τον υποπλοίαρχο Ι. Αργυρόπουλο στις 12 Νοεμβρίου 1912.

Κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο του 1912 πραγματοποιήθηκαν επιχειρήσεις του Ελληνικού Στρατού κατά των Τούρκων για την απελευθέρωση της Μακεδονίας, της Ηπείρου και των νησιών του Αιγαίου. Η Τουρκία είχε απολέσει τον έλεγχο του Αιγαίου πελάγους και περιορίστηκε αναγκαστικά στη Μικρά Ασία. Κατά το Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο του 1913 έλαβαν χώρα πολεμικές επιχειρήσεις στην Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη μέχρι τη υπογραφή της Συνθήκης Ειρήνης στο Βουκουρέστι.

Η Ελλάδα με τους Βαλκανικούς πολέμους διπλασιάστηκε σε έκταση και πληθυσμό, προσάρτησε την ανατολική Μακεδονία με τη Θεσσαλονίκη, την Καβάλα μέχρι το Νέστο ποταμό, τα νησιά του βόρειου και ανατολικού Αιγαίου, τη Νότια Ήπειρο και την Κρήτη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Στράτος Θαλασσινός, *Εθνικόν Πολεμικόν Λεύκωμα του 1913*, Εν Αθήναις, Εκ του Τυπογραφείου «ΠΡΟΜΑΧΟΥ ΑΘΗΝΑΣ», 1913

Σ. Ι. Δουσμανής, *Το Ημερολόγιον του Κυβερνήτου του «Γ. Αβέρωφ» κατά τους πολέμους 1912-1913*, Αθήναι, Τύποις «Πυρσού» Α.Ε., 1939

Νίκος Α. Σταθάκης, *Θ/Κ «Γ. ΑΒΕΡΩΦ». Χρονικό του θωρηκτού της νίκης*, Δεύτερη Έκδοση Πολεμικού Ναυτικού, Αθήνα, 1999

Γενικό Επιτελείο Ναυτικού. Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού, *Γ. ΑΒΕΡΩΦ, 100 Χρόνια*, επιμέλεια Ηλίας Νταλούμης, Αθήνα, Μάιος 2011

Δημοσθένης Λαμπρινάκης, *Το κατόρθωμα του Υποπλοίαρχου Νικολάου Βότση*, Στρατιωτική Επιθεώρηση, Μάρτιος-Απρίλιος 2012